

Olgu tervitatud Eesti NSV 12. aastapäev!

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

SIRP JA VASAR

EN KIRJANIKE LIIDU, EN KUNSTNIKE LIIDU, EN HELILOOJATE LIIDU
JA ENSV TEATRIÜHINGU HAALEKANDJA

Nr. 29 (447)

Reedel, 18. juulil 1952. a.

XI aastakäik. Hind 50 kop.

Üks on töölistel kodumaa

(Katkend M. Raua poemist „Silmaterra“)

Selged ja palavad päevad on olnud
Tallinnal kevadest suvesse minna.
Tuult pole tundagi, suitsu ja tolmu
vinetab üle linna.

Vaiksed on Lasnamäe agulidäred.
Rohtunud uulitsail kitsed on söömas,
taamal poiste krümmused sääred
lippavad kaltsudest palli töomas.

Algab see päev nagu teisedki päevad
ühetaoliselt igavas rodus;
harva, kui aknad veel möödudjat
näevad —
töökäijad tööl, ja kes kodus, on kodus.

Aga ei lõpe see päev nagu aima,
täna on suurte sündmuste päev:
õhtu näeb, mida hommik ei aima —
punaseid lippe ta Tallinnas näeb...

Aguliuulits on vaikne ja tühi.
Kaarup siit tülles kui nägija astub.
Tõlates linna poolt koju ta rühbib,
aegsasti otsides võit taskust.

„Täna...“ see märksõna tulise sõnana
lausuti kõrva tal limmateel.
„Täna...“

See tuleb tal edasi beldu
mitmetes Lasnamäe majades veel

Rutanud tuppa, ta kapi teeb lahti,
kiiresti, kobades käsikaudu,

ülend välja ta tõmbab sahtlid,
kangutab peitliga põhjalaudu.

Pelgupaik varsti tal avaneb nõnda,
käsivars kaob sinna küünarpäran.
Siit tema leiab ja välja tõmbab
kadunud Riigori kalli pärandi...

Vana lipp üle vasaku käe,
silitab Kaarup sel narmaid ja palistust.
Kirja ta mäletab, otseku näeb:
„Maha kodanlik veevõimuvõimatus!“

Väheks nüüd veel... peidab lipu ta
pöue.

Onnelik tunne on sellega minna.
„Täna!“ ta hüüatab mitmesse õue,
„tulge, töölised marsivad linna...“

Teel teda kohtavad Peeter ja Anna,
käetugi sammule kärmust veel lisab.
„Võta!“ ta lipu siin pojale annab.
„Kord seda kandis su vanaisa...“

„Kirovi“ madrused soovivad õnne...
Kaarup tänab. Ta teab, mis see
tähendab.

Vaba Venemaa hingetõmbed
jälle on meile nii lähedal...

Oktoobri võit on see, mis siin jõustub,
uuesti, mürdatult maksvaks saab.
Oktoobri lendleht on seaduseks tõusnud:
Üks on töölistel Kodumaa!

Proletariaadi võitluslipu all

Uhelgi generatsiooni inimkonna aja-
loos pole tulnud lühikese aja kestel üle
elada nii sündmusterikkaid, nii tormi-
seid aegu, nii põhjalikke murranguid
ühiskondlikus elus nagu meie kaasaeg-
lasil, eriti meie keskmisel ja vanemal
põlv. Täpsemalt: mitte ainult üle ela-
da, vaid ajaloolisi sündmusi aktiivselt
kaasa elada, neid kujundada. Mõtel-
dagu näiteks Eesti küpsesse ikka jõud-
nud töötajate teest. Lapse-eas — „ju-
mal kõrgel, keiser kaugel“, ümbritsev
sünge reaalsus aga — tsaari tsinovni-
kute, balti parunite ja omamaiste kapi-
talistide ängistav surve, esimese imperia-
listliku maailmasõja koledused. Samal
ajal revolutsioonilise proletariaadi üha
tugevnev võitlus oma õiguste eest,
võlgvalla vastu, mis lõppeks plahvatas
inimajaloo pöördelisima tähtsusega
suursündmuseks — Suureks Sotsialist-
likuks Oktoobrirevolutsiooniks. Selle
rüpest sündinud nõukogude võim,
röõmsalt võhama pääsnud rahvavõimu
esimesed võrsed, mille aga peatselt
meie sünnimaal tallas saksa okupat-
siooni jõhker saabas. Siis noore Puna-
võe vabastusretk, nõukogude võimu
taastamine suurel osal Eesti territooriumil,
selle uuesti lämmatamine lääne
imperialistlike interventide ja eesti ko-
danlike natsionalistide poolt. Üle kahe-
kümne aasta tammumist fašiseeruva
kodanluse „iseseisvuse“ mädassoos. Prah-
vatav vabastusäike, Eesti Nõukogude
Sotsialistliku Vabariigi rajamine tosina
aasta eest, sotsialismi ehitamine eestlaste
igipõlisele maal. Hitleri-hunnide kallale-
tung, jõe fašistlik okupatsioon, eesti
rahva süstemaatiline hävitamine. Maa
lõplik vabastamine Nõukogude armee
poolt, ränkade sõjahaavade kiire paran-
damine, hoogne kommunismi ehitamine
käsikäes Nõukogude vennasrahvas-
tega... Määratu hulk tohtu ulatusega
sündmusi poole inimese jooksul!

Meie sugupõlv on näinud viit erisu-
gust lippu Pika-Hermani tornis (kodan-
liku diktatuuri triibulise plagu varjus
oli õieti lisaks veel mõni, sümbolisee-
rides imperialistlikke orjaperemehi, kel-
lele eesti kodanlik-natsionalistlikud poliitilised
prostitutsioonid endid koos Eestiga
tükkaaval maha sahkerdasid). Kui
Oktoobrirevolutsiooni tormis maailma
kuuendiku osa kohale kerkis voogama
vabaduse punane tipp, siis viis ka eesti
proletariaat selle oma armastatud võit-
luslipu Toompea torni. Eesti töötav rah-
vas ei unustanud oma võitlustähtist ko-
danliku diktatuuri umbseil aastail, ja
uhkena heisati see kaheteistkümnenda aas-
ta eest uuesti Eestimaa kohale, kuulutades
kogu maailmale Eesti Nõukogude
Sotsialistliku Vabariigi sündi. Ja kol-
mandat korda ning jäävaks ajaks tõu-
sis leegitsev lipusüü Toompea torni sü-
gisel 1914 pärast fašistlike anastajate
väljakihutamist.

Kui tosina aasta eest eesti töötav rah-
vas võitis riigivõimu enese kätte ja
heiskas punase lipu, siis kuulus selle
lipu alla Nõukogude rahvaste vennalik
kaheajamiljoniline pere. Tänapäeval
ehitab punase vabaduslipu all sotsialis-
mi juba ligi pool maakera elanikkon-
nast, ning sajad miljonid töötajad kapi-
talistlikes maades vaatavad lootus- ning
uhkustundega meie võimsa kodumaa ja
rahvademokraatiamaade poole. Eks kõ-
nele see fakt üliselget keelt sellest, et
eesti töötav rahvas, väljendades suurt
poliitilist küpsust, astus 21. juulil 1940.
aastal maakera elanikkonna enamiku
teele, kogu inimkonna tuleviku teele.

Tavaliselt ei hinda paljud meist aja-
loolisi sündmusi maailma mastaabis,
rahva tuleviku perspektiivis, — vaid sa-
geli ka oma isiklike tänapäevahuvide
seisukohalt. Aga olustikulistest pisiküsi-
mustegi alal oleme väga kiiresti jõud-
nud harjuda nõukogude korra hüvede
ning eeliste. Neid juba endastmõiste-
tavaliks pidades ei vaevu me harilikult
analüüsima, mis õieti meist igapäev ka

isiklike huvide seisukohalt saavutas
eesti rahva ajaloo suurimal päeval,
21. juulil 1940. See on aga äärmiselt
vajalik — olgu meie nõukoguliku pa-
riotismi süvendamiseks, meisse kodan-
likust minevikust imbunud kahjulikest
igandeist vabanemiseks, või ka vaen-
laste urgitsuste paljastamiseks.

Et mõista, mis oli ja mis on, ei olegi
vaja erilist analüüsivõimet: elulised
näited tungivad lausa ise peale. Kui
vaid veidi mälu teritada ja tänapäevale
lahtiste silmadega vaadata. Tänapäeva
noored seisavad ellu astudes tuhande
võimaluse ees — ülesandeid, meelepära-
seid töökohti on neid ootamas sedavõrd
rohkesti, nõudmine nende järele on
kõikjalt nii suur, et valiku tegemine on
sageli üsna raske. Nõukogude korras
kasvanud noortel on võimatu täies ula-
tuses aru saada neile absurdsena tun-
duvast mõistest „tööpuudus“, aga ka
nende isad-emad kipuvad sageli unusta-
ma, kuidas kodanluse võimutamise
päevil vähemalt üheksakümmend prot-
senti töötajast oli alatise hirmus töö-
võimaluste kaotamise pärast, kuidas
kümned tuhanded virelesid tööta ja ta-
lusid alandust ning häbi tagasihoidlike-
maidki elatisvõimalusi otsides.

Põlevkivikaevur sõidab isikliku auto-
ga Kohtla-Järve sotsialistliku linnaosa
kaunist korterist tööle kaevandusse, mis
on viimse võimaluseni mehhaniseeri-
tud, kus on puhas õhk ja päevavalgus.
Eks tundu talle peaaegu uskumatu, et
ta alles mõneteistkümnenda aasta eest
siin poris ja pimeduses kirkat vibutas,
vabal ajal rämpse kasarmu naril visk-
les ja alatise mures oli selleaolise
elatisvõimaluse kaotamise pärast.

Täna Eestis pole ainult keskhariduse
taotlemine kogu elanikkonnale saanud
endastmõistetavaks, — selleks hakkab
saama juba ka kõrgem haridus. Uhelgi
noorele (ja mitte ainult noorele!), kes
õppida tahab, pole tee ei üld- ega eri-
hariduse saamiseks kinni, vastupidi, —
teed selleks on väga avarad. Kuid veel
1937. aastal läks õppimisvõimaluste
puudumise pärast Eestis lõpetamata
algharidusega ellu 48 protsenti kooli-
ealistest noortest (tolleaegse haridus-
ministeeriumi ametlikel andmetel).

Näited taoliste paralleelide tõmba-
miseks leidub tohtul hulgal igalt sam-
malt, igalt elualalt. Kõik need kõnele-
vad nõukogude korra vääramatust üle-
olekust, kõnelevad sellest, et 1940. aasta
21. juuli nimetamine eesti rahva suuri-
maks pidupäevaks pole mitte tühi
fraas, vaid üllas tegelikkus.

Tõsi — meie töös, meie elus esineb
veel rohkesti puudusi ja vigu, kitsas-
kohti ja tõkkeid. Kuid mis tähtsaim:
kõik eeldused, kõik võimalused ja pers-
pektiivid olemasolevate puuduste ning
tõkete kõrvaldamiseks on olemas, ja
seda nii kiire tempos, millest kapita-
listlik maailm unistadagi ei või. Ena-
miku kitsaskohtade võitmine on meie
eneste kätes, on olemas iga üksiku kodan-
iku kommunistlikust moraalist, tema
töökusest ja loominguilisest meister-
likkusest.

Eesti töötajad on veendunud ja van-
kumatud nõukogude patriooidid. Nad
teavad, et alles Nõukogude Eesti avas
meie rahvale tee õitsenguks, rahvusli-
kuks iseseisvuseks. Eesti töötav rah-
val on läbi käidud kangelaslik ja kuul-
susrikas võitlustee. Viimase kaheteist-
kümnenda aasta jooksul on ta Nõukogude
vennasrahvaste ennastalgaval abil,
suure Stalini juhtimisel saavutanud
oma senise ajaloo suurimad võidud.
Minnes vastu uutele hiiglaslikele sa-
vutustele kommunismi ehitamisel, rahu
kindlustamisel kogu maailmas, õnnitle-
gem üksteist siirast südamest: Olgu ter-
vitatud Eesti Nõukogude Sotsialistliku
Vabariigi kaheteistkümnenda aastapäev!

PAUL RUMMO,
ENSV teeneline kunstitegelane

V. I. Lenini ja J. V. Stalini tööde väljaandmine välismaal

Ungari kirjastuse „Sikra“ välja-
andel ilmus ungari keeles V. I. Lenini
Teoste 25. köide, tiraažiga 50 000 eks.
Saksa kirjastus „Ditz“ Berliinis an-
dis saksa keeles tõlkes välja J. V. Stalini
Teoste 6. köite.

Norra kirjastuse „Ny Dag“ poolt
anti norra keeles välja J. V. Stalini töö-
de „Leninismi küsimusi“.

Jaapani kirjastuse „Otsuki Sio-
teni“ väljaandel ilmus jaapani keeles
J. V. Stalini Teoste esimene köide. Sel-
lesse köitesse on võetud teosed „Prole-
taarlaste klass ja proletariaatide partei“,
„Lühidalt lahkheidest parteist“, „Kas
anarhism või sotsialism?“ ja teised.

Nõukogude rahva uus ajalooline võit

Rahva kangelaslegu

J. DOLMATOVSKI

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi SEADLUS

Volga-Doni laevatavale kanalile V. I. Lenini nime andmise kohta

NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja UK(b)P Keskkomitee ettepaneku põhjal anda Volga-Doni laevatavale kanalile V. I. Lenini nimi ja nimetada kanal „V. I. Lenini nimeliseks Volga-Doni laevatavaks kanaliks“

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimees N. SVERNIK

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär A. GORKIN

Moskva, Kremli
10. juulil 1952

11. juulil avaldati Nõukogude Liidu ajakirjanduses NSV Liidu Ministrite Nõukogu otsus „Volga-Doni laevatava kanali avamisest“. Selles öeldakse: „NSV Liidu Ministrite Nõukogu vaatas läbi Volga-Doni laevatava kanali ehitajate raportit ja otsuse, mille oli teinud valitsuse poolt Volga-Doni laevatava kanali seadeldiste vastuvõtmiseks määratud komisjon eesotsas komisjoni esimehe sm. K. M. Sokoloviga, ning konstateeris, et valitsuse poolt antud ülesanne — ehitada ja anda eksploatatsiooni Volga-Doni laevatava kanal, Tsimljanski hüdroelektrijaama ja seadeldiste esimese osa, Rostovi oblasti põuaste maade saja tuhande hektari niisutamiseks — täideti ettenähtud ajaks.“

NSV Liidu Ministrite Nõukogu märkis, et Volga-Doni laevatava kanali ehitamiseks ettevalmistatud tööde lõpuleviimine kindlustab Volga, Balti ja Kaspia mere ühendamise Aasovi ja Musta merega läbi Volga-Doni laevatava kanali ehitamise kindlustab 1952. aastal esimese osa — Rostovi oblasti põuaste maade 100 000 hektari — niisutamise ning edaspidi kindlustab ettenähtud tähtaegadel veel 650 000 hektari maade niisutamise ja 2 miljoni hektari maade varustamise vee- ja Rostovi ja Stalingradi oblasti nõuastes ja poolkõrberajoonides Doni jõe veeressursside ja odava elektrienergia kasutamise baasil.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu määras: Avada Volga-Doni laevatava kanal pühapäeval, 27. juulil k. a., kindlustades sellest päevast alates reisi- ja kaubalaevade regulaarset liikumist, samuti alustada Tsimljanski hüdroelektrijaama ja niisutusseadeldiste esimese osa eksploateerimist. Jõelaevastiku Ministriumi kohustati kindlustama reisilaevade regulaarset liikumist Moskva-Rostovi ja Stalingrad-Kalatsi liinil, organiseerima lähiühendus Stalingradi, Rostovi, Tsimljanski ja Kalatsi sadama rajoonis, samuti kindlustama 1952. aastal transiitkaupade ja -reiside transpordimist kinnitatud plaani järgi. Tsimljanski hüdroelektrijaama elektrienergia kasutamine tuleb kindlustada vastavalt valitsuse poolt varem vastuvõetud otsustele.

Siin oli seltsimees Stalin. Tsaritsõnis viibides juhtis ta võitlust valgekaartlaste vastu Venemaa lõunaosas ja organiseeris kangelaslikku kaitset, mis on kuldse leheküljena läinud meie kodumaa ajalukku.

Juba siis, 1918. aastal, saabus põlevas Tsaritsõnis seltsimees Stalinile koos raportitega kõigilt rindelõikudelt kiri inseneridelt, kes teostasid vene rahva igipõlise unistusega seoses olevaid uurimusi Nad käisid läbi Volga ja Doni vahelise maa-ala ja kandsid ette seltsimees Stalinile, et kanali ehitamine kahe suure vene jõe ühendamiseks on võimalik.

Seltsimees Stalin ja seltsimees Vorosilov märkisid inseneride raportile ajaloolised sõnad: „Kanali kaevamine pärast kadettide uputamist Volgasse ja Doni.“

Paljud vene inimeste põlvkonnad on hellitanud unistusi Volga ja Doni ühendamise kohta. Juba Peeter I unistas sellest.

Kuid alles meie ajastule, alles nõukogude rahvale oli jõukohane selle suure unistuse teostamine. Kanali ehitati valmis vähem kui nelja aastaga.

Meie kodumaa ajalukku, maailma ajalukku on tulnud inimese uus võit looduse üle, uus teadusliku mõtte ja loova töö võit.

Suur mereriik on siniste teedega ühendanud oma viis merd: Valge, Musta, Balti, Kaspia ja Aasovi mere.

Suur tööstusriik on loonud hiiglaslikud masinad, mis kergendavad inimese töövaeva, annavad kaevamistöele suurejoonelise hoo.

Suur jõgederiik on ehitanud uued teed, mis mitmekordistab kõigi jõgede tähtsust, mida juba ennegi õigusega nimetati suurteks jõgedeks.

Suur kolhoosiriik on põua käest ära võitnud miljonid hektarid õitsvat maad.

Suur energeetikariik rakendas tööle uued turbiinid, et veelgi eredamini süttiksid kommunismi tuleid, et tööpingid ja kombainid saaksid veelgi suuremat jõudu.

Sellepärast oleme kõik praegu südamest rõõmsad. Sellepärast ootasidki kõik nõukogude inimesed kõigis meie maa servades ja meie sõbrad välismaal nii suure erutusega teadet Volga-Doni kanali, kommunismi suurehituste esilapse ehituse lõpetamise kohta.

Kuid nõukogude inimesed ainult ei oodanud teateid uutelt kallastelt ega märkinud ainult kaardil Doni vete liikumist Volga poole, — nad võtsid ka oma tööga osa suurest ehitusest. Missuguses kollektiivis, missuguses peres ei kõneldud uhkusega sellest, et laevatava kanali, Tsimljanski mere, Tsimljanski hüdroelektrijaama loomises on ka osake nende inimeste tööst, kes elavad Volgast ja Donist väga kaugel! Kui palju tööd on nõukogude inimesed pannud hiiglaslikesse masinatesse, ilma milleta poleks võimalik olnud nii lühikese ajaga ellu viia unistust Volga ja Doni ühendamise kohta! Kuulsa sammuva ekskavaatori „ES-14/65“ ehitamisest, mida tunneb juba iga pioneer ja miljonist on kirjutatud palju laule ning luuletusi, võtsid osa Sverdlovski ja Moskva, Leningradi ja Harkovi, Jaroslavl'i ja Taškendi, Magnitogorski ja Gorki tehased. Tuhanded tehased andsid oma panuse Volga-Doni kanali loomisesse.

Akadeemik ja terasesulataja, kolhoosnikud ja pioneerid, kes Vladivostokist saatsid kanali kallaste kaunistamiseks mitmeaastaste lilled seemneid, kõik nõukogude inimesed panid osakese oma hingest suurehitusse, mis nüüd lahkub suurehituste nimekirjast, et minna stalinliku ajastu suurte teostatud tööde hulka.

Vladimir Iljitš Lenin ja Jossif Vissarionovitš Stalin innustasid juba Nõukogude riigi esimestel aastatel inseneri teostama uurimistööd Volga ja Doni vahelisel alal. Enne Suurt Isamaasõda rääkis meie rahvas jõgede ühendamise kohta juba kui otsustatud asjast. Sõda ainult katkestas mõneks aastaks töö neis paigus kus praegu noorte metsavõõndide roheline vahel rahulikult voolavad kahe kuulsa vene jõe ühinenud veed.

Tahtmatult meenuvad praegu lahingud, mis kümme aastat tagasi toimusid neis kohtades. Nende asulate nimesid, mis praegu seisavad veehoidla kaldail, tunneme ja mäletame sõjalistest teadannetest. Karpovka, Varvarovka, Bereslavka... Anatoli Uskov, sammuva ekskavaatori „ES-14/65“ ülem, kaevas kanalit läbi sama maa-ala, mida ta 1942. aastal suurtükiväe patareid juhtides kaitses.

1942. aasta novembris sulgus saksa fašistlike vägede piiramisrõngas kagu pool Kalatsi, just seal kohas, mida praegu läbib kanal.

Kui uut mereteed mööda kaunil aurikul sõites reisiija kaldale läheks ja sammuks pisut, üsna pisut eemale kanalitrassist, ainult mullatööde rajooni piiri taha, ja võtaks peotäie Stalingradi mulda, siis ta näeks, et ühe kolmandiku sellest moodustavad roostetanud mürsukillid.

Volga-Doni ehitajate kangelaslegu on Stalingradi kaitsjate kangelaslikkuse otsene järg. Ennastalgavus ja heroism on muutunud nõukogude inimeste käitumisnormiks. Ehitustöö ajaloo pole vaja otsida mingisuguseid erilisi, romantilisi kangelaslegusid. Suurehitus on loonud uue romantika: rohkem kui kolmekümne elukutselise inimese on kanalil luues muutnud töö kunstiks. Sada tuhat kilomeetrit ilma remondita — see on autojuhtide romantika. Betooni- ja metalli rekordkiiruse muutmise igapäevaseks normiks on betoonitööliste romantika. Miljonid kuupmeetrid väljajäetud mulda — ekskavaatori juhtide romantika. Tsimljanski paisu ehitamine liivapinnasele on hüdrotehnikute romantika. Hiiglaslikud masinad, mis võimaldasid kanali ehitada ennekuulmatult lühikese ajaga — see on leidurite, mehhanisaatorite, inseneride romantika. Kodumaise tehnika iseloomustamiseks tahaksin jutustada „vähikemehest“. Kuulsin Volga-Doni ehitustööil sageli seda hellitusena, me ehitajad algul mõista, keda või mida ehitajad nii hüüavad. Selgus, et „vähikeme“ on ühe kuupmeetri ekskavaator. Kuid mõni aasta tagasi ekskavaator, mis ainsa kopatäiega võtab terve kuupmeetri mulda, tundus meile samuti hiiglasena!

Kuid Volga-Donil saavutatud võit pole masinate võit. See on ennekõike inimeste võit. Inimesed tegid inimesed, masinad aga ainult abistasid neid, olid nende ustavateks sõpradeks, kuulekatteks ja osavateks käteks.

Töölised muutusid kommunismi suurehitustel oma ala poeetideks. Uhes ehi-

tusrajoonis kohtasin pikema aja kestel mitu korda ekskavaatori juhti, kelle nime nüüd laialdaselt tuntakse. Ma ei taha siin seda nime nimetada, sest see ehk ei tee minu sõbrale heameelt, kes nüüd on muutunud ehitustöö kangelas-eksks. Poolteist aastat tagasi polnud ta veel mingi kangelane. Ütlen avameelselt: esimene kõnelus temaga jättis mulle ebameeldiva mulje. Oma kolme-kuubikulise sammuva ekskavaatori juures seistes ta ütles mulle:

„Tulin alles hiljuti siia, ja mulle hakkas siin kohe meeldima: siin võib hästi teenida. Teistes kohtades pole nii hästi tingimusi. Loodan siin tublisti teenida!“

Mulle valmistas meelepaha, et noor inimene tuli suurehitusele ilma unistuse- ta. Talitsesin end vaeu, et taile mitte kurjalt vastata.

Poolteise aasta pärast kohtusime jälle. Minu tuttav töötas tööpoolest väga hästi ja teenis kenasti. Kuid millegipärast unustas ta tarvitada varem nii sageli korduvat sõna „teenistus“, meie pika üksikasjalise vestluse kestel, jutustades mulle oma kollektiivi poolt masina juures teostatud täiustamistest, oma sõidust ekskavaatoreid valmistavasse tehasesse, sotsialistlikust võistlusest Kuibõševi hüdroelektrijaama ehitajatega ja paljust muust.

Kolmandat korda kohtusime hiljuti. Kõnitsin temalt, missugused on tema tulevikuplaanid, mis ta kavatses pärast kanali ehitustöö lõpetamist ette võtta.

„Sõidan vist kuskile täie likku kolkasse,“ ütles kuulus meister mõtlikult, „sinna, kus pole tööd abistavaid tingimusi, kus on kõige raskem, et demonstreerida head ekskavaatoritööd.“

Ma ei tea, kuhu see mees nüüd sõitis — viimasesse kolkasse või mõnele suurehitusele, kuid ma tean, et ta ei lahkunud Volga-Donilt säärasena, nagu ta oli minuga kõneldes poolteise aasta eest.

Mul on olnud juhust palju ja pike- mat aega vestelda ehitustööil lihtsate inseneridega, ja ma nägin, et siin polegi olemas lihtsaid inseneri. nagu pole siin ka lihtsaid ekskavaatori juhte, lihtsaid skreiperi- ja buldooseri juhte. Iga ehitaja tunneb end vastutavana kogu ehituse eest. Võib-olla need ongi lihts- ad inimesed, kuid nad on haruldased kõrgekvaliteedilise töö tegijad.

Alles eile me ei esime: suurehitus kujuandab ümber nende põuaste, paikade looduse. Kuid täna, isegi varem kui ootasime, me võime juba ütelda, et Volga-Don on ümber kujundanud meie maa kuuma lõunaosa palge. Stenn pole enam kollane nagu tavaliselt, vaid mahlakalt roheline. Ja niisugune on ta juulikuu Volga ja Doni vahel! Kaspia ja Musta mere aurangut pole vihmanna sadanud Stalingradi stepile, kuid nüüd sajab siin rikkalikult vihma. Küllap see on sündinud Tsimljanski mere niiskusest! Küllap see pole enam looduse tuju, vaid inimese tahte täitumine.

Helesinine on roheline — need uued värvid iseloomustavad nüüd ümberku- jundatud maad Stalingradist kuni Ros- tovin. Kanali roheline kaldad loovad uue kujutluse stepist, mis nüüd muidugi läheb ka füüsilise geograafia õpi- kutesse. Me näeme teissugust steppi, me näeme veel ka teissugust kõr- bet, ja see nimetus muutub ehitatava kommunismi maal tinglikuks.

Rivisse on astunud uus meri — Tsim- ljanski meri, mis on sugulane Moskva ja Rõbinski merega. See on küll mage- da veega, kuid karmi iseloomuga meri. Ta alustas oma olemasolu tuueva tor- miga: esimesed, selle laineid kündvad laevad, olid sunnitud varju otsima eri- liselt selle jaoks loodud lahtedest.

Ja kogu see kaasaegne hüdrotehnika hiiglehitus, kogu see suur looduse ümberkujuandamine on suunatud ainu- le eesmärgile — kõike seda tehakse in-imese õnne heaks.

Nõukogude noorsugu võib õigusega sellele uhke olla, et ta võttis osa kom- munismi suurehituse esilapse loomi- sest. Kommunistikud noored näitasid end kõigil tööaladel kanali parteiorga- nisatsioonide ustavate abillistena, me- histe ja osavate eriteadlastena. Noored töölised omandasid vaimustusega uut tehnikat, muutusid meistriteks. Hästi töötasid ka ülikoolipinkist ehitustele saanud noored insenerid.

Kommunismi suurehituste esilaps astub rivisse. Stalini juhtimisel loodud, suure Lenini nime kandeve helesinine tee on valmis! Vene rahva igipõline unistus on täide läinud.

Meie võimas kodumaa ütleb oma poegadele-ehitajatele: aituma! Ja meie süda on täis uhkust oma maa üle, meie partei üle ning täis armastust suure kommunismi arhitekti vastu.

HARALD SUISELEPP

Meie võitleme rahu eest

Meie võitleme rahu eest! Maailm näeb nende sõnade suurust ja tõde: Nõukogude rahvas on ühendand kaks Venemaa vägilasjõge

Meie võitleme rahu eest! Rahvaste suus selle kanali nimi jääb kostma, mis viiele merele sadamaks on muutnud maa südame — Moskva.

Kesk steppi, kesk künkaid ja lausikmaid

sõidab laevade karavane, ja sinise vee kohal kerkivad uhkelt marmorist triumfikaared

Seal nua linna ees rannale tuul vahuseid laineid kannab, ning põuast päästetud emake-maa kõrgeid saake nüüd heldena annab.

Suur Stalin ja rahvas on lahendanud mitme sajandi raske probleemi. Kuid see on alles avangustroof kommunismi hülgpoemise.

Kui palju linnu ja kanaleid selle jasse peatükki mahub! Ja selles on jõud, mis kindlustab kogu maailmas õnne ja rahu.

Võitluse tee

Laevateed Moskva Rostovi tähis- tavad nõukogude rahva suured loova töö võidud, millele talolisi ei tunne ühegi teise maa ajalugu

Reisiija, kes sõidab aurikul Moskva Rostovi Doni ääres, näeb niisuguseid suurejoonelisi ehitusi, nagu Moskva- nimeline kanal, Rõbinski ja Ugliši hüdroosõlmed. Tema teekond läheb üle Euroopa suurima kunstliku järve — Rõbinski mere — ja pikki suurt vene jõge Volga kuni kangelaslinna Stalingradi. Sellel teekonnal võib ta imet- leda stalinlike suurehituste grandioos- seid töid — Kuibõševi ja Stalingradi hüdroelektrijaama.

Volga paremal, kõrgel kaldal Stalingradi Krasnoarmeiski rajoonis sisse- käigul Volga-Doni kanalisse kerkib rei- siija ette kõigi meie võitude organisee- rija, seltsimees Stalini võimas monu- ment. Siit algab teekond nõukogude rahva loova töö uustma suurejooni- tuse — Volga-Doni kanali osas, mille rohkearvulised hüdrotehnilised sead- med ja suurepärane arhitektuuriline ansambel on seninägematud kogu maailmas. Trassi lõpul näeb reisiija tohutu stepimere kaldal Tsimljanski hüdroosõlme selle laia paisu, hüdro- jaama, kahe küüsi ja sadamaga.

Üheksandal reispäeval, pärast 3267-kilomeetristel veeteed, avaneb reisiija ees „Kaukaasia värav“ — Ros- tov Doni ääres.

Kunstlala töötajad kanalitrassil

V. I. Lenini nimelise Volga-Doni laevatava kanali ehitamistööde kestel on ehitajale korraldatud sadu kontserte ja teatrietendusi. Neist on peale Stalingradi kunstnike ja kunstilise isetege- vuse kollektiivide osa võtnud paljud kontsertribrandid Moskvas ja teistest linnadest üle kogu Nõukogude Liidu.

Praegu teevad Stalingradi kunstilala töötajad viimaseid ettevalmistusi esi- nemiseks kanali pidulikul avamispäe- val, 27. juulil. Stalingradi Oblasti Filharmoonia koor esineb sel päeval suure koorilaululise siidiga „Ole tervit- tatud, Volga-Don“, mille on kirjutanud heliloojad L. Bakalov, S. Kats ja K. Lis- tov. Siidi esitab Filharmoonia koor koos isetegevuslike kooridega sümfoniaorkestri saatel. Rikkaliku kavaga esinevad oblasti M. Gorki nim. Draa- mateatri ja kohaliku Filharmoonia bri- gadiid, muusika ja kirjanduse lektoo- riumi solistid ja tsirkuseartistide bri- gadiid.

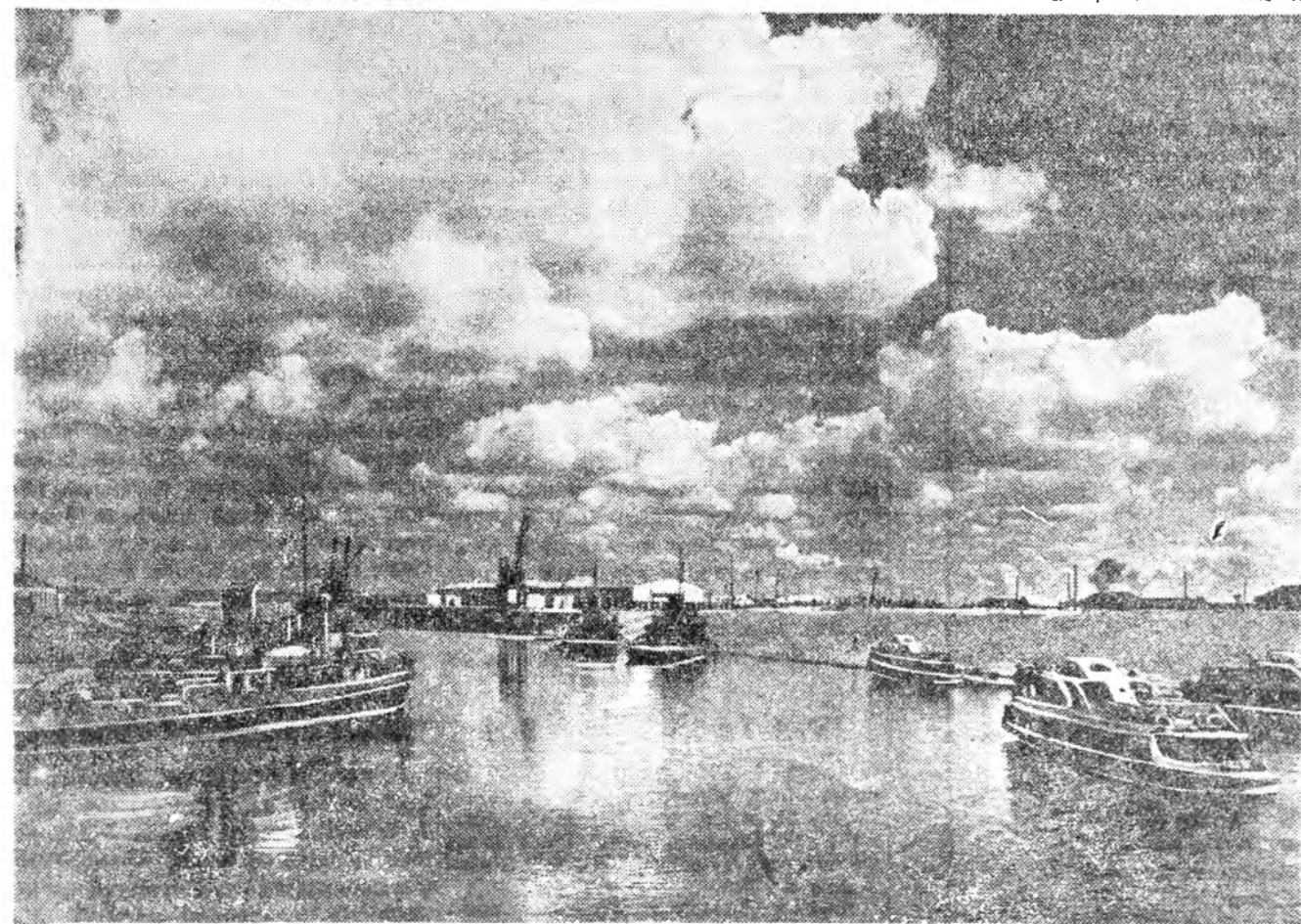
Kanali pidulikule avamisele sõida- vad esinema rühm Moskva kultuuril- lavakunstnike ja Riiklik Pjatiniski- nimeline Vene Rahvakoos Astrahanist sõidab Volga-Donile Kalurite Laulu- ja Tantsuansambel

Pärast esinemist V. I. Lenini nim. Volga-Doni laevatava kanali avami- pidustusel sõidavad kunstnikud edasi kanali mitmesugustesse rajoonidesse

Kajakad stepis

Selgel suvepäeval paistavad liiside- valitsuse hoone tornid kaugele steppi. Kanali vee kohal tülervad valgetina- lised kajakad, kes küll vist esimest korda on lennanud siia neile tund- matusse, põuasesse steppi. Noored puud rõõmustavad vaatajat oma värske rohe- lusega, suhovei pole neile enam kar- detav: nad kasvavad ju vee ääres. Loodus on siin otse muinasjutuliselt muutunud.

Kanali kallastel muutub järjelt ela- vaks. Siia kerkivad kaunid asulad, luuakse suurepärased aedu. Mõõda kanalit liiguvad laevad metsamater- jaliga, kivisõega miljaga õliga. Nõu- kogude inimeste kätega loodud suur veeteed on valmis.

Laevad on kogunenud Kalatsi sadama reidile enne väljasõitu Tsimljanski merdele

Tehnilise progressi nimel

Vestluselt Tallinna Masinaehitustehase peainseneri sm. Jürgensiga

Tallinna Masinaehitustehas on saavutanud viimasel ajal oma töös teatavat edu. Eesti NSV 12. aastapäeva tähistab käitis poole aasta tööülesannete ja oma sotsialistlike kohustuste täitmiseks.

Meie tehase töötajad on seadnud endale ülesande saada kollektiivse stahhaanovliku töö kollektiiviks. Parteiorganisatsiooni juhtimisel läheb tehase veendunult selle eesmärgi poole.

Üks kollektiivset stahhaanovlust iseloomustav joon on võitlus kõige uue ja eesrindliku juurutamise eest, võitlus tehnilise progressi eest, ja seda koostöös teaduslike töötajatega teaduslikest uurimisasetustest ja kõrgetest õppeasutustest.

Tallinna Masinaehitustehasel on loodud nii meie vabariigi pealinna kui ka teiste linnade tööstuslike teaduslike töötajatega tihedad sidemed.

Juba mõnda aega kestab tehase töötajate koostöö ENSV Teaduste Akadeemia Tööstusprobleemide Instituudi nimel. Instituudi teaduslikud töötajad sm-d Kimm ja Veigel, tehase malnivalutschhi juhataja sm. Talling, laboratooriumi juhataja sm. Sutõrina, malnivalutschhi juhataja asetäitja sm. Arumel jt. on uurinud võimalusi kütuse kulu vähendamiseks vagrankades. Ligi kaks aastat kestnud koostöö tulemusena on suudetud töökojaki kulu vähendada 6%-ni normatiividekohase 10—12% asemel metallihulga suhtes, kusjuures muudeti ka vagranka konstruktsiooni. Teadlased olid siin tehase töötajale suureks abiks. Praegu jätkub vagrankas toimuva põlemisprotsessi edasine uurimine, kusjuures ollakse kontaktis vastava ala töötajatega Leningradis ja Uraalis. Neil töödel on suur rahvamajanduslik tähtsus, koksikokkuhoiu seisukohalt.

Teaduste Akadeemia Tööstusprobleemide Instituudi teaduslike töötajate sm-te Truu, Uuesoo ja Käärmaga koostöös ja nende juhtimisel on Tallinna Masinaehitustehase töötajad, konstruktor sm. Roos ja kütjate brigadir sm. Allik andnud omapoolse panuse poolgaaskollete praktiliseks rakendamiseks. Üks osa sellest ulatuslikust ja mitu aastat kestnud tööst on lõpule viidud. Poolgaaskollete rakendamisel on suur tähtsus nii kütuse kulu vähendamise suhtes kui ka linna vabastamisel suit-

sust. Tehase majades Nisu tänavas on üks keskküttekatel juba poolgaaskoldega tehtud.

Tehasel on koostöö meie ministerruumi süsteemi kuuluva projekteerimis-instituudiga „Giproneftemas“. Selle koostöö eesmärk on leida legeritud teraste mõnede defitsiitsete komponentide asendajad. Praegu loimuvad katsed, kus töötatakse välja tehnilised tingimused ja tehnoloogilised protsessid. Loomingulisi koostöösidemeid on ka teiste projekteerimis- ja teadusliku uurimise asutustega Leningradis ja mujal.

Eriti tihedad sidemed on tehasel meie Tallinna Polütehnilise Instituudi õppejõududega. Instituudi õppejõud aitavad meil mitmesuguseid probleeme lahendada, nad peavad tehases loenguid, konsulteerivad, tehase töötajale on antud võimalus instituudi tehnilist raamatukogu kasutada.

Sagedased külalised on meie tehases instituudi õppejõud sm-d Vilbok ja Lepikson. Stalini preemia laureaat sm. Soonvald.

Sm. Vilbok abistas veepehmenusseadme valmistamisel tehase katlamajale. Ta käis ise korduvalt tehases, tegi katseid ja mõõtmisi. Nimetatud töö oli ühtlasi seoses tema kandidaaditöö temaga. Sm. Soonvald on abistanud tehast aurukuiivati detailide konstrueerimisel ja üldse mitmesuguste masinate ja seadmete elementide konstrueerimisel. Sm. Lepikson on aidanud lahendada kuumaftapumpade balansseerimise ja vibratsiooniküsimusi. Sm. Lepikson on pidanud tehases ka mitmeid loenguid.

Instituudi õppejõu sm. Oõbikuga koostöös on käsil sepaääside ümberehitamine. Instituudi õppejõud võtavad osa ka tehase tehnikanoõkogu tööst.

Tallinna Masinaehitustehase kollektiivi ees on suured ülesanded meie kodumaa naftatööstuse varustamise alal esmaklassiliste seadmete ja masinatega. Nende ülesannete ja meie sotsialistlike kohustuste täitmine nõuab kollektiivi kõigi jõudude rakendamist. Koostöö teaduslike töötajatega kergendab meile nende ülesannete lahendamist ja aitab tootmist edasi arendada. Seepärast on meil kavatsus loomingu- lisi sidemeid teaduslike töötajatega tulevikus veel rohkem tihendada.

Valmivad uued teosed

Jutuajamine EN Kunstnike Liidu esimehe E. Einmaniga

V. VÄLI Eesti NSV teenelise kunstniku, Stalini preemia laureaadi M. Tarase portree (õli)

E. EINMAN Meditsiiniõde (joonistus)

Eesti nõukogude kunstnike tööst käesoleval ajal jututas EN Kunstnike Liidu esimees E. Einman meie ajalehe esindajale järgmist:

„Meie kunstnikud tähistavad Eesti NSV 12. aastapäeva uute edusammudega loominguilises töös. Vaadeldes aastase tegevuse tulemusi võib märkida kunstilise meisterlikkuse pidevat arenemist. Parimad teosed tunnistavad, et sotsialistliku realismi meetodi rakendamine võimaldab kunstnikel tõepäraselt ja veenvalt kujutada meie elu ja nõukogude inimesi. Teoste temaatika ja ideelis-kunstiline väärtus on avaradunud. Üha rohkem ja paremini kehastatakse meie suurte juhtide V. I. Lenini ja J. V. Stalini kujusid. Näiteks on A. Kaasikul valminud seltsimees Stalini monumentaalne skulptuur, mis pronksi valatuna püstitatakse Pärnusse. V. I. Lenini mälestussamba kavandi on lõpetanud E. Roos, mälestussamba asukohaks on ette nähtud Jõhvi.

Kunstnikud tunnevad senisest märksa suuremat huvi nõukogude inimese vastu. Rohkesti on loodud portreesid eesrindlikest töölisedest, kolhoosnikest, teaduse- ja kunstitegelastest, sportlastest, koolinoortest ja teistest. Maalija V. Väli teostas Eesti NSV teenelise kunstniku, Stalini preemia laureaadi M. Tarase portree. Tadžiki NSV rahvakunstniku, Tallinna Riikliku Vene Teatri näitlejat A. Miropolskajat kujutas A. Jegorov, V. Loik portreteeris mereväelast. Graafika alal on A. Mildebergi loodud seeria joonistusi Eesti Raudtee eesrindlastest, vedurijuhtidest ja kunstitegelastest. Tähelepanu väärib eesti rahva kuulsa poja V. Kingissepa portree. Minul endal on valminud seeria joonistusi meie põllumajanduse eesrindlastest, sotsialist-

A. JEGOROV Tadžiki NSV rahvakunstniku A. Miropolskaja portree (õli)

liku töö kangelaest Anna Mikomäest, Karl Isakust ja teistest. Skulptor A. Mölder modelleeris sotsialistliku töö kangelaest Ivan Pauku biist-portree. Tartu Riikliku Ülikooli mineviku väljapaistvate teadlaste Burdenko ja Pirogovi biist-portree on teostanud A. Vomm ja L. Israel ning A. Mölder ja J. Raudsepp.

Plakatistide loominguiliseks aruandeks kujuneb vabariigi aastapäeval avatav näitus Tallinna Kunstihoones, kus meie avalikkus võib tutvuda viimasel aastal loodud plakatitega.

Kunstnike tõsisest suhtumisest oma ülesannetesse kõneleb see, et mitmed mõõduvad aastal tehtud maalid on võetud viimistlemisele. Tartu kunstnikud I. Kim ja A. Viidalepp töötavad eelmisel vabariiklikul aruandenuitusel esitatud maali „Burdenko operatsiooni teostamas Tartus“ lõpetamisega. Uue väljendusrikkama kompositsioonilise lahenduse on leidnud I. Makareno maalile „Kogemuste vahetamine“. R. Treiman viimistleb teost „Agitaator kolhoosniku peres“.

Nagu eelmiselgi aastal kasutatakse ka tänava loominguilisi komandeeringuid, et tutvuda lähemalt meie tööstuse ja põllumajandusega ning parimate töötajatega. Loominguilise komandeeringu tulemusena valmisid R. Sagritsal põllumajandusala teosed Väimelast. R. Uutmaa viibis pikemat aega Pärnu Kalakombinaadis, mida ta kujutas oma töödes.

Tööprotsessis on mitmed uued kompositsioonid maali ja graafika alal, samuti skulptuurilised figuurid. Nimetagem vaid V. Korruse maali „Vilja riigile“ ja graafik S. Skopi žanrilist pilti koolinoorte elust „Eksami“.

Grupp maalijaid, E. Okas, E. Kits, I. Makareno, R. Sagrits, L. Miko, I. Kim, A. Viidalepp, K. Polli ja H. Pudersell, töötab pannooide loomisel üleliidulise põllumajandusnäituse Eesti NSV paviljoni jaoks.

Kunstnike kollektiivil seisab ees vastutusrikas ülesanne anda oma parim Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 35. aastapäevale pühendatud näitusel.

A. MÖLDER Sotsialistliku töö kangelaest I. Pankku portree (savi)

PANTOFFEL-NETŠETSKAJA KONTSERDID

Tallinna külastab silmapaistev nõukogude laulja, Vene NFSV teeneline kunstnik, Stalini preemia laureaat Debora Pantoffel-Netšetskaja.

19. juulil Suveteatris toimuv kontserdil esitab kunstnik klassikalisi ooperiarieid ja romansse, nõukogude heliloojate laule ja rahvalaule.

Klaveril saadab Moskva Riikliku Filharmonia solist Naum Starkman.

17. juulil esines D. Pantoffel-Netšetskaja Tartus.

Lähenevad Kunstiinstituudi vastuvõtuksamid

Augustikuu esimestel päevadel algavad Eesti NSV Riiklikus Kunstiinstituudis vastuvõtuksamid. Nende jaoks ja kõrgetasemeliseks kordaminekuks toimuvad instituudi juures iga päev konsultatsioonitunnid.

Paljud noored näitavad harjutustundides häid kunstilisi eeldusi. Maigning siinkohal kommunistlike noori, Tallinna 2. Keskkooli lõpetajat Enn Põldroosi ja Valga 1. Keskkooli lõpetajat Ahti Indovit, kes soovivad astuda õppima maalifakulteti, Arhitektuuri-ehituse

tehnikumi lõpetajat Udo Ivaskit, kelle eesmärgiks on omandada kunstnik-arhitekti kutse, Tapa Keskkooli ja Kerge-tööstuse Peavalitsuse Meistrite Kooli lõpetanud Saima Laisaart, kes soovib saada kostüümikunstnikuks, ning Tallinna 4. Keskkooli lõpetanud kommunistlikku noort Silvia Liibergi, kes on endale valinud graafiku eriala. Rida noori on otsustanud edasi õppida tarbekunstifakultedis klaasehistöö, kunstilise kostüümi, metallhistöö, nahkehistöö või kunstilise keraamika erialal.

Endistes pimedates rannakülades

Päev läbi merel ja lagedal rannikul ägedasti lõõtsunud tuul vaibub päikese loojakul. Laurites muulide vahel seisab veepind peegilile sile. Pikaniinalt on kolhoosi kari aetud ööseks koplisse. Põhja pool Suurenina kohal on kalurid katkestanud uue kaakuamipaadi ja paadikuuri ehitustööd. Merelt ei kosta enam mootorpaatide raugematut podinat, ainult üksik purjekas nihkub tihluse punktina silmapiiril edela poole.

Pärast lõppäeva algab kolhoosnike kultuuriline meelelahutus, mis innustab uuteks tööviisideks. Ule rannamaastiku ja põlluväljade kuni Võiste metsadeni kajab vaikselt õhtu hoogne koorilaul. Halli majja Pärnu—Riia suurtee ääres liivakõrgendikul on kogunenud üle 30 kolhoosniku järjekordseks kooriharjutuseks.

Kolhoosnik Aleksander Mardi tõstab taktikepi. Kõlab E. Kõrveri „Au kolhoosikorrale“, järgnevad G. Ernesaksa „Laul Stalini“, E. Arro „Rahulaul“ ja ukraina rahvalaul „Töökas kaasa“. Need palad on segakooril hästi omandatud ja neid antakse edasi suure sisemise kaasaelamisega. Siis asutakse hääle järgi uue laulu õppimisele. Kommunismi Lipu kolhoosi segakoor täiendab pidevalt oma repertuaari. Selle kõrval pühendab koorijuhid aga ka suurt tähelepanu kooriliikmete hääle arendamisele. Kolhoosis, aga ka tuba kaugele, on tuntuud bass — 1. brigaadi kalur Aleksander Hanvere, tenor — 4. brigaadi brigadir Arseni Merimaa, Mõnuga kuulatakse ka alti, põllutöölisl Aita Suviset ja sopran Jekaterina Merimaad.

Kui lauluharjutus toimub külanõukogu ruumis, kus asub ka kolhoosi klaver, toimub rahvamajas näiteringi proov ja kolhoosi keskuses agitaatorite vestlus. Deklamatorid Laine Mikhelson, Iise Laanemets, Maimu Soovik ja teised kogunevad üksteise kodudesse ja harjutavad Tahkuranna seitsmeklassilise kooli direktori Vilma Krimmi juhtimisel.

Tosin aastat tagasi tunni neis rannakülades üpris vähe näitekunsti. Eriti veel isetegevuslikku näitekunsti. Vahel harva külastas tollaegne Pärnu „Endla“ teatri kollektiiv kohalikkude rahvamaja, esitades tavaliselt selliseid „pärlid“ oma repertuaarist, nagu „Hurraa, poisid!“, „Abielu sõlmatakse taevast“ jne. Muudugi olid need „valitud palad“ rannarahva hingeelu võõrad ja kunstimeelele lausa pentsikud. Ja lihtne randlane mõtles endamisi hämmastunult: „Ah misugune ongi siis teater ja näitekunst!“ Ja ta võõrds sellest veel rohkemgi. Nüüd aga kuulub Võiste rahvamaja ja Kommunismi Lipu kolhoosi näiteringi ligi 30 kohalikkude inimest, nende seas kolhoosi kalurid Mõ Merimaa, Voldemar Laane ja Paul Aasvere, põllutöölised Maria Kütt, Laine Mikhelson, ehitustöölise Juhani Oõpik ja teised. Kõik nad võtavad ringi tegevusest aktiivset osa. Kõigile jätkub ühise suure pere kunstilisel teenindamisel ülesandeid ja oot.

Praegu valmistatakse näiteringis ette T. Novikovi näidendid „Isiklik asi“, mille lavastab J. Männamaa ja mille

proovidel on seni paistnud eriti silma kolhoosnik J. Oõpik vanaisa Ignati osas ning noor sportlane Haljand Lepp kolhoosiklubi juhataja osas. Järjekorda on kohe võetud A. Anpilogovi näidend „Elagu Korea“ („Raudtee-tammi juures“). See on näiteringil käesoleval aastal juba viiendaks lavastuseks. Varem õpiti lavaküpsiks A. Uljaninski „Vabaduse rong“ kalur P. Aslajal lavastusel, siis samas lavastuses I. Bergi „Valkne saar“, mille kolhoosnikud võtsid vastu suure kaasaelamisega. Näite-kunsti edusamme rannakülades tähistas ka „Libahundi“ lavastus.

Sinna on oma poolteisi aastakümnet tagasi, kui ühe kodanliku laulupeo eel rannarahva kohta avaldati imestust, et see ei tantsi. Sellele vastasid lihtsad kalurid: „Mida siin veel tantsida, kui leivamure rõhub. Tantsigu need, kel kõht täis ja kroonid pangas!“ Pärnu rajooni kolhooside kunstilise isetegevuse ülevaatusel käesoleval aastal, samuti rajooni laulupeaval, pälvis aga Kommunismi Lipu kolhoosi, endise Võiste ja Tahkuranna kalurite ja talupoegade rahvatantsurühm oma esinemistega erilist tähelepanu. Rühma juhatas kolhoosnik Aleksander Vahelaid ja selle ümber on koondunud ligi 20 kolhoosnikku. Elatunud kolhoosniku Mats Saraste viulimängu saatel toimuvad õhtuti harjutused rannakõrgendiku murul, kust avaneb vaade rannaküladele, mere avaruistele ja puhub mahe meretuul. Rahvatantsudest on hea distsipliini ja tõlgendusega omandatud „Au kolhoosikorrale“, mis kutsus alati välja pealtvaatajate valmistuse. Hästi esitatakse veel tantsu „Uus labajalg“, „Kalamies“ ja „Oige ja vasemba“. Karakterantistijatest äratavad tähelepanu A. Vahelaid ja õed, kommunistlikud noored Viivi ja Helju Vilu.

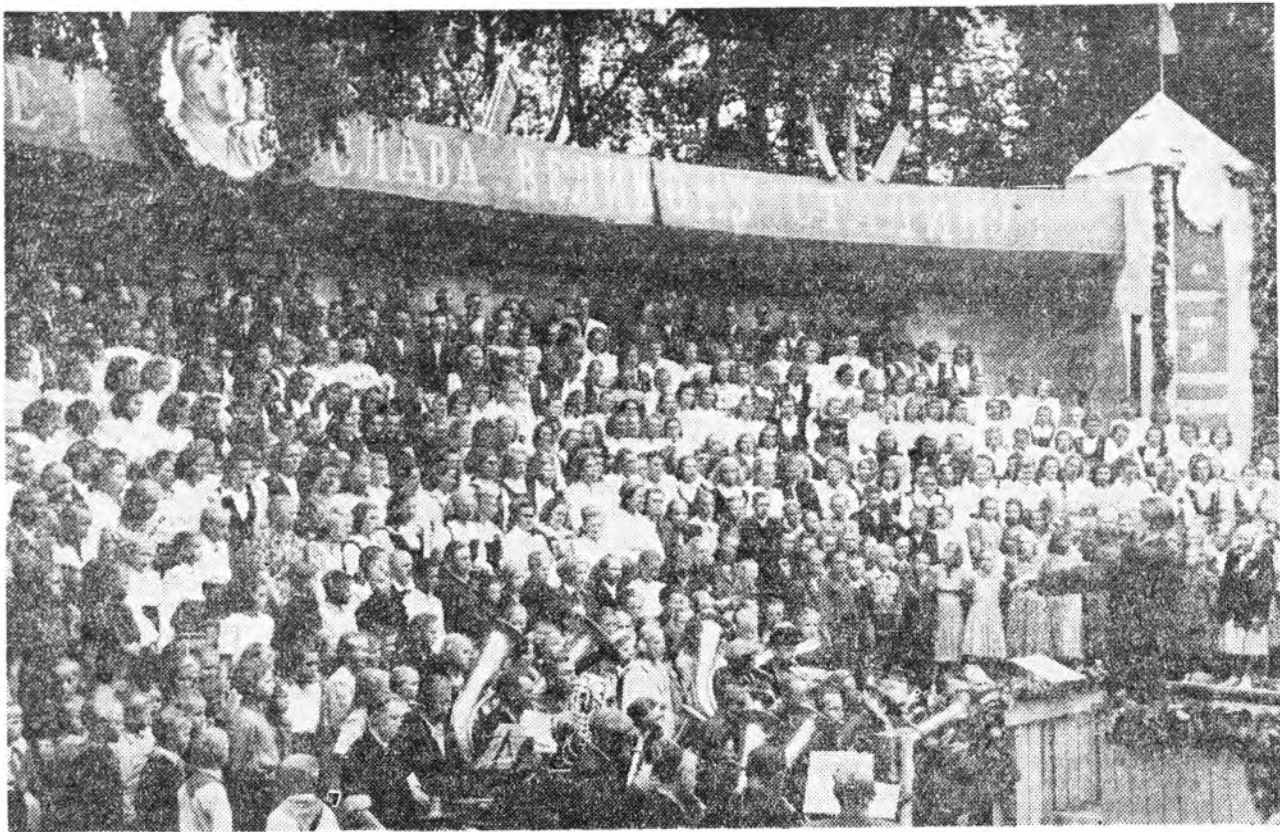
Miljonär-kolhoosis, ühismajandis, mille territoorium ulatub pikuti üle 10 kilomeetri ja laiuti Soometsa poole üle poole sellest, on ka kunstiline isetegevus õige mitmekülgne. Kui hiljuti käidi Riias Lätis NSV üldlaulupeol, ütles vana Mats Saraste: „Eesti NSV järgmiseks üldlaulupeoks läheme välja muusikakooriga.“ Muusikakoorile on pandud ka alus ja suveõhtuti ulatub Võiste rannalt orkestrinelisid mereni.

Endiste kehvide rannakülade pale on muutunud mitte ainult majanduslikult vaid ka kultuuriliselt. Kui Poliitiliste ja Teaduslaste Teadmiste Levitamise Ühingu Pärnu osakonna lektorid tulevad siia esinema loenguga või esinevad ettekannetega kolhoosi oma lektorid M. Põder, E. Vanatõe, E. Seiler, kohatavad nad juba küllalt nõudlikku auditooriumi.

Muutunud on päevad rannakülades ja muutunud on ka õhtused jõudetunnid. Endisi külasimmaneid, mis enamasti ikka lõppesid veriste kakklastega jõukate perepoegade ja kehvikute vahel, asendavad sisukad kunstilised harrastused, ja rannarahvas tunneb, et ka temale on avatud kultuuri ja kunsti alal piiramatud avarused.

J. Väli

Gaulupäevad rajoonides

Ühendkoor esinemas Väike-Maarja laulupäeval

Väike-Maarja

Looduslikult kauneisse Porkuni vana-linna varemeisse oli kogunenud 13. juulil Väike-Maarja rajooni laulupäeva pidustustest osa võtma ligi 6000 esinejat ja peokülastist.

Laulupäev algas piduliku rongkäiguga, millest võttis osa 2000 esinejat. Kontsert avati E. Arro „Rahulauluga“. Eriti hästi õnnestus ühendatud meeskoori esinemine sm-te Veevo ja Kristjani juhatusel, kes pidid kordama peaaegu kõiki laule.

Hea kõlavuse ja puhta intonatsiooniga paistis silma ühendatud naiskoor sm. Nahkuri juhatusel. Eriti tuleb esile tõsta N. Levi „Karjala laul Stalinist“ ettekannet. Publiku sooja heakskiitu pälvis ka mudilaskoori hoogne ja tujuküllane esinemine sm. Kaljuste juhatusel.

Kui erikooriliikide esinemisi võib lugeda õnnestunuks, siis jätsid soovida ühendkoorid (juhatus sm. Kullerkupp). Nõrga ettevalmistuse all kannatas E. Kapi „Laul Leninist“ ettekanne. Ka

Muradeli „Hümn Moskvale“ ei pääsenud vajalikuks mõjule. Ka puhkpilliorkestrid ei suutnud pakkuda küllalt kunstiküpsset ettekannet.

Laulupäeva kontserdile järgnes tujuküllane rahvakunstiõhtu.

Nii kontserdist kui ka rahvakunstiõhtust võtsid osa küllaliskollektiivid Paidest, Tapalt ja Rakverest.

Laulupäev lõppes P. Rummo libreto järgi seatud näidendi „Tasuleegid“ vabaõhuetendusega Väike-Maarja kultuuriklubi näiteringi poolt, kusjuures kasutati üksikuid katkendeid E. Kapi ooperimuusikast.

Orissaares

13. juulil toimus Orissaare rajooni laulupäev. Juba varahommikul kogunesid lauljad vihmasele ilmale vaatamata lauluväljakule peaproovile. Peagi lakkas vihm ning rongkäigu ajaks ilmus juba päikese valgus. Lauljate, tantsijate ja pillimeeste arv ulatus 800-ni. Arvukalt oli lauluväljakul kuulajaid. Avasõna ütles Orissaare rajooni täitevkomitee aseesimees, laulupäeva komisjoni esimees sm. Tooms, seejärel võttis sõna EK(b)P Orissaare rajoonikomitee sekretär sm. Suurhans, kes kõneles uuest tööviitadest rajooni põllumajanduse, tööstuse ja kalanduse alal ning edusammudest kultuuritöö rindel. Küllalisena naaber-rajooni poolt tõi tervitust EK(b)P Kingissepa rajoonikomitee sekretär sm. Bauman.

Laulupäeva kontsertosa algas E. Kapi „Lauluga Leninist“ ühendkooridelt sm. Randma juhatusel. Küllalisena esines sm. Aaviku juhatusel Kingissepa linna meeskoor, kelle ettekandes pääses eriti mõjule Ernesaksa „Mai tuli“. Hulgalt oli kogunenud laululavale lapsi, kes esitasid sm. Kivihalli juhatusel terve rea eesti- ja venekeelseid laule. Hästi kõlas Kõrvitsa „Pidupäev“ ja E. Kapi „Pioneeride-mitsuurilaste marss“. Rah-

va suure poolehoiu osaliseks said ka Kõrvit „Au kolhoosi korrale“ ja Ernesaksa „Näarisokk“ segakoori ettekandes, mistulid kordamisele. Naiskoorid esitasid kunstiküpselt E. Kapi „Ringmängulaulu“ ja S. Tulikovi „Laul Volgast“.

Laulupäevale järgnes huviküllane rahvakunstiõhtu. Ühendatud rahvatantsukollektiivide kõrval esinesid ka üksikvalikrühmad. Eriti väärib esiletõstmist Kingissepa rajooni Tõlluste rahvamaja tantsijate (juh. sm. Selajev) esinemine, kes hoogsalt, kaaskiskuva temperamendiga esitasid vene, ukraina ja moldaavia rahvatantsu. Elavalt reageerisid kuulajad sama rahvamaja meesansambli humoristlikule ettekandele „Neli moosekanti“. Elevust tekitasid jõu- ja osavusmängud sm. Aderi juhatusel.

Kooridest esinesid rahvakunstiõhtul peale Kingissepa rajooni meeskoori veel Valjala rahvamaja meeskoor sm. Vilsaare juhatusel, kes esitas rahvapilli-ansambli saatel V. Muradeli „Nõukogude aatomist“, Muhumaa Piiri rahvamaja segakoor sm. Rauki juhatusel, kelle esituses eriti mõjuv oli V. Kapi „Tervist, Moskva“. Valjala naiskoori ettekandes sm. Vilsaare juhatusel kuulsime A. Velmeti „Karjase laulu“.

Hea mulje jättis Sangari kolhoosi isetegevuslaste esituses omaloominguline montaaž „Kolhoos „Sangar““, milles oli huvitavalt ja mitmekülselt kajastatud kolhoosi elu töö- ja puhkerõõme.

Rahvakunstiõhtu lõppes „Tuljaku“ hoogsalt ettekandega.

Pidustuse üldise õnnestumise juures ei saa mööda minna üksikutest puudustest. Senj pole rajoonis suudetud kindlustada puhkpilliorkestri normaalsel tegevust. Nii kanti ühendkooride laulud ette klaveri saatel. Puhkpilliorkestri ettekanded puudusid täielikult. Olemasoleva orkestri tegevusetuses on suur süü orkestrijuhil, kes ei näita vajalikku hoolt ja aktiivsust kollektiivi töö tõhusamiseks.

Samuti esines laulupäeva läbiviimisel tõsisel organisatsioonilisi puudusi. Viimased hetkel otsustati kohalike juhtivate organite poolt viia ühele päevale laulupäev ja rahvakunstiõhtu. Ei suudetud tagada kõigi naaberajoonide kollektiivide pidustustest osavõttu, kes selleks soovi avaldasid.

E. Randma,
Orissaare rajooni laulupäeva üldjuht

voistlejale — ohakale... Ei, nüüd see ei ole enam põld, nüüd on see kuue-teistkümmne hektari suurune aed, varjudega maas ja lehestiku kahinaga ümberringi. Vahekuuridena noores aias esinevad maasikad ja meetaimed, valge ristik ja mesik. Mesilased sumisevad. Põllu lõhnad noore aia varjudega ja lehestiku kahinaga. See on suvine päev Veltsi põldu. Kuid astu-ge edasi. Ema-viljapuuaia läbi käinud, me alles jõuame puukooli väljale. Teie ees on sadu tuhandeid mitmesugustest arenemisastmetes olevaid viljapuid. Kaheaastaste okulanteid väljal töötavad mõned naised, kummar-dudes oma hoolatuste kohale.

Kes külastab Veltsi puukooli sellisel kaunil juulikuu päeval ja vaatab kõike saavutatut, sel pole aimugi nendest raskustest, milledaga puukooli tööta-jail on tulnud seni tegemist teha. Selle rohelise rinde töötaajail seisab kahtlemata tulevikuski ces raskusi, kuid kunagi need ei saa olla enam nõnda suured ega omada sellist iseloomu nagu esimestel aastatel.

Puukooli rajamise ajal Suure Isa-maasõja lõpupäevil Kullaaru ja Veltsi praegune direktor A. Leipalu oli armees, kus ta võitles Eesti Rahvuskor-puse ridades. Kui ta armeest vabanes ja peatselt pärast seda asus juhtima rohelist rinnet, siis oli siin võitla suuri raskusi. Kahlilused, milledaga inimesed 1945. aasta kevadel olid suhtunud trüsti kavadesse, polnud veel kaugelki hajunud. Kuigi midagi oli juba tehtud, kuigi oli mõningaid saavutusi, olid need ometi lünklikud. Külmakahjustuste kõrval oli esinenud muidki koge-nematusesi põhjustatud ebaõnnestumisi, või siis mõlemad, külmakahjustu-sed ja kogenematus. Olid esinenud koos.

A. Leipalu leidis Veltsis eest puu-kooli, mis polnud veel vabanenud sün-

nitusvaludest. Üks küllalt muret teki-tavaid küsimusi teiste seas oli vilunud silmistajate puudumine. Aga kõige suu-remaid muresid tõi enesega kaasa talve. Suvine põud, kahjurid, umbrohutõrje — kõik see polnud midagi võrreldes tal-vise jänesetehuga. Puukooli oleks pida-nud ümbritsema võrkvara, kuid seda ei olnud. Ja igal talvel algas puu-koolitöötajail ema-viljapuuaia ja puu-kooli mitmekümnehektarisel lahtisel maa-alal ebavõrdne võitlus jänesetega.

Tollal puukooli agronoom Kangro elas üle palju unetuid öid ja murelikke päevi. Aednikel ja agronoomidel harilikult on ilmastikule ja aastaaegadele oma erisoovid. Kuid neil aastail Veltsis ei teatud, missugust talve soovi-dagi, lumetut või lumerikast. Tuli see nüü-või teistsugune, ikka oli halb. Sügav talv katab puukooli okulante nii külma kui jänesete eest, aga siis ema-viljapuuaia, kus tüved on küll kinni mässitud, muutuvad jänesetele kätte-saadavaks noorte viljapuude võraoksa-d. Nii puukoolis kui ema-viljapuuaia mässiti puid küll õlgedesse, küll kuuse-okstesse. Mesikut kasvatati Veltsis mesilaste tarvis. Mesik kasvab tugev ja pikavarrelline. Ounapuude kinnimässi-miseks jänesete eest kasutati talve sa-bumisel ka mesikuvarsi. Väidetakse, et mesikuvartel jänesetele on eemalelõrju-mõju, kuid see väide osutus legendiks: jänesed närisid ka mesikuvarsi. Ja puuke oma tüve või võraga muutus jälle kaitsetuks.

Leipalu on kutselt aednik. Ning see-tõttu asudes juhtima Aianus- ja Mesindustrusti Kullaaru ja Veltsi majapidamisi, ta mõistis vahest pare-mini kui keegi teine, millist vastutust selline olukord Veltsi puukooli tööta-jail nõuab. Aga ühtlasi ta märkas neid eeliseidki, milliseid Veltsi puukoolina

omab Kullaaru ees. See oli tema juhtida oleva rohelise rinde kõige tähtsam sektor, kus tuli liiia otsustav lahing kõigi ette tulevate raskustega, mis laadi need ka oleksid. Et olla raskustele lähemal, et jagada vahetult kogu vastu-tust, kolis Leipalu Kullaarust, kus ta eelkäija oli asunud, Veltsi, kus ta sai võitlust noorte puude eest lähemast lähedusest juhtida. Ja nüüd see lahing on võidetud. Edaspidi on kõik juba palju kergem. Tänavu sügisel ei minda enam talvele vastu tarastamata puu-kooli viljadega, vaid need ümbritse-takse tiheda võrguga.

Ühes noorte viljapuudega puukoolis kasvavad ka inimesed Kes on need sel kaunil juulipäeval kaheaastaste oku-lantide väljal töötavad naised? Mari Simson, Olga Oserova, samuti Emilie Suursoo on puukooli eesrindlikumaid töötajaid. Need, alles kolm-neli aastat tagasi lihtsad põllutöölised, on nüüd osavad silmistajad, suure vilumusega puukooli töötajad. Nad teevad oma tööd armastusega, mis võrdub armas-tusega sotsialistliku kodumaa vastu.

Läinud sügisel andis Veltsi puukool 5000 noort viljapuud Leningradile. Need istutati seal teede äärde. Kolhoose varustati läinud sügisel 18 000 noore viljapuuga. Käesoleva aasta sü-gisel realiseeritakse 55 000 noort vilja-puud, 25 000 mariapõõsast, 150 000 maasikataime, 15 000 vaarikaistikut. Nendes arvudes on kolhooside ja so-chooside tulevased viljapuuaia, kuid need kaunistavad ka töötajate indi-viduaalelamute äärealasid. Seda ühest küljest. Teisest küljest need kätkevad Veltsi puukooli töötajate hoolt. Kuid need arvud ei tähistata Veltsi rohelise rinde arengu piiri. Juba järgmi-sel aastal laieneb puukooli esimene väli kahekordselt, ning see tähendab kogu puukooli kasvu poole võrra.

Tallinna linna ja Harju rajooni laulupäev

Eesti NSV 12. aastapäeva võtavad meie linna töötajad vastu nute tootmis- ja kultuurialaste võitudega. Vormilt rahvusliku ja sisult sotsialistliku eesti nõukoguliku kunsti saavutusi demonstreerib meile 19. ja 20. juulil toimuv traditsiooniline laulupäev ühes rahvakunstiõhtuga.

Käesoleva laulupäevaga tähistame Eesti NSV aastapäeva koos Harju rajooni töötajatega, kellega liituvad veel isetegevuslased Rapla, Keila ja Kose rajoonist.

Laulupäevast osavõtjate lauljate, mängijate ja rahvatantsijate arv ületab tänava mulluse laulupäeva, haarates endaga ligi seitse tuhat osa-võtjat.

Oma üldrahvalikku pidupäeva tähistame ajal, millal kogu nõukogude rahvas ja progressiivne maailm märgib stalinliku ajastu kommunismi suurehituste esiksaavutuse V. I. Lenini nimelise Volga-Doni kanali käikulaskmist.

Eeloleval laulupäeval kõlab tuhandete suust tänu- ja armastusehüüd rahu lipukandjale, meie armastatud juhile ja õpetajale suurele Stalinile, kõlavad laulud rahust ja tööst, rahvaste sõprusest ja ühtsusest.

Rahvakunstiõhtu tantsudes, lauludes, pillilugudes ja mängudes kehas-tuavad rahvaloomingu rikkus ja kustumatu ilu, mis saab nõukogulikult tänapäeval täie kõlavuse.

Pidustuste ettevalmistusel on Tallinna ja naaberajoonide isetegevus-lased näidanud suurt hoolt ja indu. Pole kahtlust, et Eesti NSV 12. aas-tapäevale pühendatud laulupäev ja rahvakunstiõhtu kujunevad meie töö-tajate järjekordseks tähelepanuväärivaks kultuuriliseks sündmuseks.

M. GOREMÖKIN,
Tallinna linna laulupäevakomisjoni esimees

Rahvakunstiõhtu kava

Avasignaali — esitatakse karjaprasunatel
Rahvatantsijate tšek väljakule
Kunstiline lugemine:
Kõik teed M. Raud
Esitab B. Lülle.

ÜHENDATUD KOORID:

Kantaat Stalinist A. Aleksandrov
Rahulaul E. Arro

ÜHENDATUD RAHVATANTSU.

RUHMAD:
Klõgadi-kaagadi S ja O Valgemäe
(segakoori ja rahvapilliorkestri saatel)
Heinal E. Loo

ÜHENDATUD VÕIMLEMISRUHMADE

ESINEMINE
EESTI RAHVAPILLIORKESTRID:
Karjala laul Stalinist N. Levi
Kolhoosi pillimehed L. Tauts

VENE NAISSKOOR:

Minu kodumaa A. Novikov
Kuidas elatakse Volgal . . V. Makarov
(esitab J. Tombi nim. Kultuurihoone
vene naiskoor koos vene rahvapilli-
orkestriga)

VALIK-RAHVATANTSU.

RUHMAD:
Vene ringtants T. Ustinova

ÜHENDATUD RAHVA-

TANTSURUHMAD:
Lõkettants M. Lasman
Kolhoosipolka E. Lebedeva

RAHVAPILLISOOLOD:

Kandleduo:
Karjala-Sooma tants E. Kapp
(balletist „Kalevipoeg“)
Esitavad E. Roodi ja R. Laikre
Roopillisoolo:
Pill pinu taga, toru toa taga . . Simona
Esitab O. Roomet.
Bajaanisoolo:
Punane sarafan A. Varlamov
Esitab L. Vladimirov.

ÜHENDATUD RAHVATANTSURUHMAD:
Karutants Eesti rahvatants

MEESKVARTETT:
Meeste laul B. Kõrver
Nõukogude aatomist . . . V. Muradell
Esitab ENSV Riikliku Meeskoori
kvartett.

VALIK-RAHVATANTSURUHMAD:

Bulba N. Taarna
seade
(J. Tombi nim. Kultuurihoone vene
naiskoori ja rahvapilliorkestri saatel)

ÜHENDATUD RAHVATANTSURUHMAD:

Kalvelis (Sepake) Leedu rahvatants
(rahvapilliorkestri saatel)
Kolhoosipolka T. Ustinova
(akordionide saatel)

VOKAALSOOLO:

Kodumaa Vene rahvalaul.
Seadnud V. Sišov
Terve ilma olen läbi käinud. Vene rahvalaul
Esitab RAT „Estonia“ ooperisolist
V. Gurjev.

VENE RAHVAPILLIORKESTER:

Barõnja Vene rahvavilja
Esitab J. Tombi nim. Kultuurihoone
orkester.

MEESKOORID:

Selste väid Vene rahvalaul.
Seadnud A. Aleksandrov.
Näarisokk Eesti rahvalaul.
Seadnud G. Ernesaks.

RAHVUSLIKUD JÕU- JA OSAVUS-

MANGUD
VALIK-RAHVATANTSURUHMAD:
Kiik kutsub S. ja O. Valgemäe
(naiskoori ja rahvapilliorkestri saatel)
Uus labajalg U. Toomil

MEESKOORID:

Kodumaa igatsus D. Sostakovitš
Sõjatuld ei luba läita S. Tulikov

ÜHENDATUD RAHVATANTSU.

RUHMAD:
Kolhoositants U. Toomil
(segakoori ja puhkpilliorkestri saatel)

SEGAKOORID:

Meie jõud V. Zahharov
(puhkpilliorkestri saatel)

Laulupäeva kava

I OSA

Avasõna
NSV Liidu hümn
Kõne
Eesti NSV hümn

ÜHENDKOORID:

Laul Stalinile G. Ernesaks
Laul Leninist E. Kapp
Rahulaul E. Arro

SEGAKOORID:

Meie jõud V. Zahharov
Traktorist E. Kapp
Laul põldudest A. Kiilaspea
Austus, au sulle, Venemaa. M. Glinka
(koor ooperist „Ivan Sussanin“)

MUDILASKOORID:

Rahulapsed E. Arro
Väike pioneer A. Ridali
Mutionu pidu eesti rahvalaul

LASTEKOORID:

Rahnlipu all A. Starokadomski
Armas Stalin A. Novikov
Onnelik elu B. Kõrver
Paksus metsas Vene rahvalaul

MUDILAS- JA LASTEKOORID

Pioneeride-mitsuurilaste marss. E. Kapp

PUHKPILLIORKESTRID:

Kantaat Stalinist A. Aleksandrov
Hümn suurele linnale . . R. Giller
Põimik nõukogude rahvalauludest. R. Ploom
Vene tants P. Tšaikovski

II osa

NAISKOORID:

Karjala laul Stalinist . . N. Levi
Ringmängu laul E. Kapp
(oop. „Vabaduse lauliks“)
Isamees A. Dargomõžski
(koor ooperist „Näikineid“)
Tuul lendab A. Velmet
Tulge tantsima E. Arro
Kangur H. Kõrvits
Laul Volgast S. Tulikov

MEESKOORID:

Kuidas elatakse Volgal . . V. Makarov
Sereenad A. Borodin
Kajakas V. Kapp
Õhtu rannal G. Ernesaks
Meeste laul B. Kõrver

SEGAKOORID:

Valge toomingas vene rahvalaul
Näarisokk eesti rahvalaul
seadnud G. Ernesaks

ÜHENDKOORID:

Hümn Moskvale V. Muradell
(esitatakse vene keeles)
Nõukogude noorsoo marss . . S. Tulikov

Rahvakunstiõhtu toimub 19. juulil algusega kell 19.

Laulupäevast osavõtjate rongkäik algab 20. juulil kell 14.30 Suvorovi puisteet, siirdudes Võidu väljaku, Pärnu maantee, Narva maantee ja Piritä teed mööda Lau-luväljakule.

Laulupäev algab kell 16.

Samal õhtul algusega kell 23 toimub Lauluväljakul vabaõhuetendus, kus „Ugala“ teatrikollektiivi poolt esitatakse A. Hindi romaani „Tuuline rand“ dramatiseering.

